

2. Васянович Т. М. Наступність у роботі дошкільного закладу та школи. *Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти : збірник науково-методичних праць / за заг. редакцією В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Завязун.* Житомир : Полісс, 2016. У 3-х ч. Ч. II. С. 11–14.
3. Верховинець В. М. Весняночка: Ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів Київ : Музична Україна, 1989. 340 с.
4. Старовойт Л. В. Художньо-творчий розвиток молодших школярів у процесі трудового навчання. *Scientific Journal «ScienceRise» Pedagogical Education.* Kharkiv, 2016. № 3/5(20). Р. 58–63.
5. Старовойт Л. В. Педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів у процесі трудового навчання. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Педагогіка.* 2010. Вип. 1. С. 123-128.
6. Годосієнко Н. Л., Мальов С. В. Формування естетичного сприймання дітей засобами творчої діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. *Науковий журнал «Молодий вчений» №5.2 (57.2),* 2018. С. 107–111. URL: <http://molodyvcheny.in.ua>
7. Годосієнко Н. Л. Роль музично-ігрової діяльності в естетичному розвитку дітей дошкільного віку. *Наукові записки : зб. матер. наук.-практ. конф. викладачів і студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Мистецтво.* Вінниця, 2015. Вип. 6. С. 149 – 153.
8. Федоришин Р. Ю. Організація самостійної ігрової діяльності дошкільників у контексті реалізації принципу наступності. *Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи:* матеріали четвертої науково-практичної інтернет-конференції молодих науковців та студентів. Бердянськ, Вінниця, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Київ, Кропивницький, Полтава, Умань, 2018. Вип. 5. С. 198 – 200.
9. Чубар В. В. Психологічні аспекти творчої діяльності дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених і студентів 27-28 жовтня 2016 р.* Ред.кол. : В. І. Кобаль (гол.ред.) : МДУ Мукачєво, 2016. С. 146 – 147.

М. Тютюнник,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

М. Tyutyunnyk,

master's student,

Vinnitsia Mykhailo Kotsubynsky

State Pedagogical University

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ МИСТЕЦТВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

WAYS OF IMPLEMENTING THE INTEGRATION OF THE ARTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE PRIMARY SCHOOL

Анотація. У розвитку сучасної педагогічної освіти формуються нові пріоритети у підготовці майбутніх педагогів до їхньої практичної діяльності. В умовах сьогодення надважливим є підготовка всебічно розвинутого фахівця. Під час

викладацької діяльності учителів початкових класів, важливою умовою є використання інтегрованого підходу у викладанні мистецьких дисциплін. Важливість впровадження інтегрованого підходу в навчанні молодших школярів обумовлена тим, що саме для учнів початкової школи є характерним цілісне сприйняття світу.

***Abstract.** In the development of modern pedagogical education, new priorities are being formed in the preparation of future teachers for their practical activities. In today's conditions, it is extremely important to train a comprehensively developed specialist. During the teaching activities of primary school teachers, an important condition is the use of an integrated approach in teaching art disciplines. The importance of implementing an integrated approach in the education of younger schoolchildren is due to the fact that primary school students are characterized by a holistic perception of the world..*

***Ключові слова:** творчість, інтеграція, учні, навчальні заклади, розвиток.*

***Key words:** art, integration, pupils, schools, development.*

Поняття «інтеграція» займає важливе місце у нормативних документах, які визначають зміст НУШ. Посібник «Нова українська школа: поради для вчителя» дає наступне визначення поняттю: інтеграція – це об'єднання в єдине ціле раніше розрізнених частин та елементів системи на основі їх взаємозалежності і взаємодоповнюваності.

Говорячи про інтеграцію, варто зазначити, що вона ґрунтується на комплексному підході. Навчальний процес допомагає зрозуміти цілісну картину світу завдяки тому, що межі між предметами стираються.

У навчальній програмі початкової школи є два інтегровані курси, а саме «Я досліджую світ» та «Мистецтво», останній поєднує в собі декілька видів мистецтва. За допомогою цього курсу можна розробляти нові форми уроків, впроваджувати навчальні проекти, використовувати різні підходи та методи за умов інтегрованого навчання, наприклад, інтелект-карту, ігрові технології, «кубування», сторітеллінг, «асоціативний кущ».

Однією з домінуючих ролей у початковій школі є активна художня діяльність та творче самовираження учнів у мистецькій сфері. Варто зазначити, що освітня галузь «Мистецтво» спрямована на те, щоб пробудити у дітей інтерес до мистецтва, залучити їх до художньо-творчої діяльності.

Розглядаючи освітню галузь «Мистецтво», ми можемо виділити те, що школярі вивчають не лише два предмети: «Музика» та «Образотворче мистецтво», а ще й залучаються до творчої діяльності в театральному та хореографічному видах мистецтва. Так на уроках фізичної культури учитель може інтегрувати хореографію, на уроках читання – театралізацію.

Над створенням програм, підручників та посібників з інтегрованого курсу «Мистецтво» працювали такі вітчизняні педагоги: О.Калініченко, Л.Масол, Л.Аристократова, І.Мед, Н.Лемешева, Т.Щеглова, Т.Рубля. Вони звертали особливу увагу на те, що мистецька освіта повинна базуватися на принципі взаємодії усіх видів

мистецтва, адже, лише при такій умові у підростаючої особистості буде формуватися цілісна картина світу.

Розрізняють декілька форм інтеграції: тематичний підхід та діяльнісний підхід. Тематичний підхід являє собою злиття навчального матеріалу в одному предметі, діяльнісний підхід – це інтеграція на рівні навичок.

Головною вимогою до сучасних людей є вміння творчо мислити, творчо виконувати завдання різного роду. Для того, аби розвивати креативність, варто, починаючи з ранніх років, знайомити дитину з мистецтвом. У початковій школі інтегрований підхід до викладання чудово допомагає розвивати творчі здібності у школярів на будь-якому уроці. Завдяки цьому учні краще засвоюють здобуті знання.

Інтегруючи мистецькі дисципліни звертають увагу на такі методологічні підходи: особисто-орієнтований, культурологічний, діяльнісний, синергетичний, системний. Також, впроваджуючи інтеграцію мистецьких дисциплін, виділяють загальнопедагогічні принципи: системності та послідовності, інтегрованого навчання, доступності, науковості та ін.

Для того, аби покращити освітній процес, учителям початкових класів варто вміти інтегрувати навчальні предмети. Інтеграція мистецьких дисциплін передбачає не пасивне засвоєння знань, а використання знань у реальному житті, там де це справді потрібно.

Для того, щоб процес інтеграції був успішним, варто дотримуватись таких вимог:

- об'єкти дослідження мають бути досить близьким, завдяки цьому даний об'єкт буде досліджено з різних сторін;
- методи дослідження мають бути близьким або однаковими;
- об'єкт пізнання має підпорядковуватися загальним закономірностям, які розглядають на уроках.

Використовуючи інтегрований підхід у викладанні мистецьких дисциплін у початковій школі, учитель повинен бути творчим, оригінальним в контексті уроку, таким чином він буде зацікавлювати та мотивувати учнів до мистецької діяльності.

Мистецька діяльність педагога є досить складним процесом. Інтегративний підхід до викладання робить цю діяльність більш важчою, адже учитель повинен розвивати свою художню ерудицію, високу педагогічну майстерність та бути готовим до перманентних змін, безперервної освіти та самоосвіти.

Інтегровані уроки мають значно кращий розвивальний характер, аніж традиційні уроки. За допомогою інтеграції учень може поєднувати та використовувати зарання з різних освітніх галузей, може використовувати різний підхід до вирішення тих, чи інших проблем, також, може самостійно дійти до власних висновків, за допомогою різнобічного погляду на проблему. За допомогою інтеграції мистецтв можна створити цілісну художню модель явища, часу, події, світу, простору тощо.

До педагогіки мистецтва відносять такі рівні інтеграції: ментальна, глобальна, стрижнева. Ментальна інтеграція спрямована на історичну складову,

тобто відчуття причетності до етнічної спільноти. Глобальна інтеграція передбачає цілісний, всебічний погляд на навколишній світ. Коли ми говоримо про стрижневу інтеграцію, то ми маємо на увазі систему поглядів, яка формується завдяки загальнокультурним компонентам.

Варто зазначити, що проблема інтеграції мистецтв бере свій початок значно раніше, ніж будь-яка інша загальноосвітня галузь.

Ідею інтеграції мистецтв можна відшукати у наукових працях ХХ століття таких педагогів: П.П. Блонський, О.О. Флерина, А.В. Бакушинський, В.С. Сухомлинський, В.М. Шацький, В.С. Шацька, О.О. Єрмоліна, Л.Г. Савенкова, Б.П. Юсов, О.П. Кабакова, Г.І. Шевченкова, Т.І. Сухова.

Аналізуючи науково-педагогічну та методичну літературу, ми можемо побачити, що проблема інтеграції є актуальною. Її розглядали такі педагоги, як: Т.Панасенко, І.Малишевська, Т.Щериця, С.Олійник, О.Музиченко, В.Афанасьєв, Ю.Полянський, О.Щоколова, Л.Арчажнікова, О.Олексюк, В.Шульгіна, О.Ростовський, О. Рудницька.

Естетичне сприйняття світу, вивчення мистецтва – це складний процес, який потребує відповідної підготовки учителя початкових класів. Воно відзначається взаємозв'язком зовнішнього та внутрішнього, суб'єктивного та об'єктивного, воно потребує динамічного розвитку, для цього процесу характерні кількісні та якісні зміни. Тому інтегративний підхід до викладання мистецьких дисциплін є надважливим, адже він допомагає пізнати світ мистецтва з усіх сторін.

Інтегративний підхід у навчанні молодших школярів сприяє розширенню кругозору у руслі поставлених вчителем конкретних завдань, гнучкості, критичному мисленню, формуванню інтересу до явищ та подій, сприяє розвитку загально-навчальних навичок дітей. Для того, аби увага дітей була зосереджена на навчальному процесі і не розсіювалась, варто використовувати інтегровані уроки.

Переваги інтегрованого навчання:

- інтеграція значно пришвидшує навчальний процес;
- під час інтегрованих уроків учні значно менше втомлюються;
- інтеграція значно економить навчальний час.

Також варто зазначити, що інтегроване навчання:

- засноване на комплексному підході;
- розглядається через призму цілісної картини світу;
- межі між предметами руйнуються;
- учителі, за допомогою заохочення учнів, спираються на знання й навички з кількох предметних областей.

Така інтеграція формує в учнів навички, які притаманні людині ХХІ століття: організаційні навички; продуктивне та критичне мислення; соціальні навички; комунікативні навички; навички застосування; здатність до вирішення проблем.

Якщо говорити про переваги інтегрованого навчання для учнів, то варто відзначити, що учні більш чітко розуміють мету різних предметів; завдяки дослідженню однієї теми через кілька предметів, глибше її розуміють; учні можуть

використовувати навички та знання, власні ідеї у реальному житті; школярі навчаються системно мислити; навчаються контролю та самоконтролю; самостійно організовують свою роботу.

Будуючи уроки за принципом інтеграції, вони матимуть значно більший розвивальний характер, аніж традиційні. За допомогою можливості цілісного осягання проблеми, використання інших освітніх галузей, різностороннього вирішення тих, чи інших проблем, учень спроможний проявити себе як особистість, відшукаючи та використовуючи інформацію з різних джерел.

За допомогою інтеграції мистецтв, дійсність навколишнього світу може відтворюватися плюрально. Кожен вид мистецтва допомагає відбивати фрагменти дійсності, відповідно до своїх можливостей. Інтеграція мистецтв потребує спеціальних умов:

- педагог повинен уміти піднести мистецтво так, щоб його зрозумів кожен учень;
- учитель має володіти певними практичними навичками, щодо мистецтва;
- інтеграція може здійснюватися на базі одного предмету або об'єднуючи декілька навчальних дисциплін.

Отже, розглянувши дану тему, можна зробити такі висновки: інтеграція - це доволі складний процес, який потребує важкої праці зі сторони учителя. Звертаючись до інтеграції, навчально-виховний процес набуває структурної єдності та ідейної довершеності, завдяки цьому, ми можемо підтверджувати реальні зв'язки, які існують між галузями. Інтегруючи мистецькі дисципліни у початковій школі, у свідомості дитини з'являється цілісна картина світу та людини в ньому.

Розглядаючи інтегровані уроки, ми можемо говорити про них, як про складну систему. Для того, щоб вчитель початкових класів зміг правильно та ефективно використовувати їх на практиці, він повинен знати теоретичні аспекти інтеграції, а також уміти використовувати їх на практиці у роботі з учнями.

Література

1. Сухомлинський В.А. Серце віддаю дітям. Київ : Рад. школа, 1972. 244 с
2. Іванчук М. Інтегрований урок як специфічна форма організації навчання. Початкова школа. 2004. № 5. С. 10–13.
3. Бишова Т.В. Інтегровані уроки. Київ : Шкільний світ, 2011. 112 с.
4. Інтегративний та компетентнісний підхід до викладання предметів. Методичний альманах. Таврійськ : ЗОШ № 5, 2017. 109 с.
5. Лазаренко Н. І. Особистість учителя в умовах полікультурної взаємодії народів європейського простору. Університет-Школа: співпраця в умовах євроінтеграції : монографія. Вінниця : «Твори», 2019. С. 8-27.
6. Масол Л.М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання : методичний посібник. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 178 с.